

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
4 Aprile st. v.
16 Aprile st. n.

Ese in fie-care duminica.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 14.

ANUL XVIII.
1882.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe ¹/₂ de an 5 fl.; pe ¹/₄
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 2 galbeni.

Colibă și palat.

— Novellă. —

I.

De când s'au pomenit ómenii cei mai bătrâni în Petrani, așa mare bucurie nu s'a mai ivit în satul lor, ca și atunci, când apucăm firul întâmplărilor ce voim să povestim.

Tot satul eră vesel și îmbracă haine de sărbătoare, ca astfel să se înfățișeze cu cinste și omenie la sărbărea acestei zile mari.

Căci în adevăr eră mare ziua acesta, de și nu se află scrisă în călindar cu litere roșii, de și nu se sêrbăvr'un praznic. Nu eră o sărbătoare bisericescă, ci sătenescă, dar pentru satul acesta mai așa de mare ca ziua de Pași.

Nici nu eră în sat nimene, care să nu se fi simțit ca farmecat. Totul părea mai frumos, par că tóte se veseliau dimpreună cu sătenii, încă și sórele revêrsă mai multă lumină decât de altă-dată.

Și întocmai ca ómenii, așa și satul ênsuși îmbrăcase altă față. Stradele se măturară curat, căsile se văruiară alb și curțile se făcură „ca oglinda”.

Toți voiau să-și arate bucuria.

Causa acestei bucurii de obște, îndemnul sărbătorii mari eră, că fiul boeriului se rentôrse din o călătorie lungă la vétra părintescă. Au trecut mai mulți ani, de când acela a plecat în „Evropa” la învățatură mai înaltă, și d'atunci nu l'a văđut nimene, nici chiar părinții lui. Și îl iubiau toți, nu numai părinții, dar și sătenii; pentru că eră milostiv și ajută pe cei săraci; dar mai ales pentru că poporul iubia și cinstia cu tóta evlavia familia boerescă.

Nu eră acesta vr'o familie îngâmfată, care nu vine la moșia sa nici odată și n'are alt interes de ea, decât să-și producă vinituri cât de mari, ca să aibă ce risipi în străinătate. Din contra, ședea tot la moșie, cunoșcea poporul bine, șcilea suferințele și necasurile lui, și nu lăsă să trecă nici un privilegiu fără ca să-l ajutore. Bătrânul boer cunoșcea pe toți după nume și sta de vorbă cu ei, întrebându-i de sănătate și de familiile lor; ier boerésa mergea ênsași de ducea lécuri bolnavilor și le dedea svaturi. Poporul român ține minte, nu uită nici suferințele, dar nici binefacerile; se n'țelege dară, că și locuitorii din Petrani — un sat curat românesc — iubiau și cinstiau cât se póte de ferbinte pe boerul și pe boerésa lor.

Și fiind că familia boerescă avea așa mare bucurie, revederea singurului fiu, după atâția ani de depărtare, nici satul n'a putut să remănă rece la vederea

acestei fericiri, să nu resimtă și el fericirea binefăcătorilor sei. Deci și satul sărbătoria.

Lăutarii se pregătiră încă din ajun, își puseră strune nóue, căci în ziua următoare avea să fie joc cum n'a mai fost doră nici odată în satul lor. Fetele îmbrăcară hainele lor cele mai frumoșe, ier feciorii se gătară la o adevărată veselie, ca Dumnezeu tot s'o ție.

Abia trecu de miédăđi; tinerimea se și adună înainte castelului, și pe pağıștea verde ce se resfăță acolo, formă un lanț drăgălaș, o horă minunată și începă să jóce cu plăcere la sunetul lăutarilor veseli și ei.

Eră o vedere fôrte plăcută acesta. Nevestele și fetele în costumuri pitoreșci și cu frumuseți ademenitoare, junii cu foc în ochi, și totul formând o catenă farmecătoare de ține și feți-frumoși.

Nu este dară mirare, că fiul boeriului, carele privia din ferestă acest joc, fu cu totul suprinș. El fu dus încă de mic din casa părintescă și n'avu ocaziune să vedă vr'un joc popular român. Pentru dênsul dară privelișcea ce i se înfățișă, eră cu totul nóuă.

Frumuseța acestei icóne îl suprinse atât de plăcut, încât stătă uimit și privi entusiasmă cum jocă tinerimea din popor.

— Ah! ce frumos! — țise apoi.

I plăcea lui și jocul, și costumul, dar mai mult îl farmecară nêoșele românețe cu obrađi furați din sóre și cu ochi de deochiu. Le privia și tot nu se putea despărți de ele.

Multe i plăceau lui, căci multe erau frumoșe și nu pré puteai să alegi pe cea mai mândră. Totuș ochiul lui rafinat în d'aceste și gustul seu poleit a găsit în currend dintre tóte pe cea mai frumoșă.

O copilă brunetă, naltă și sveltă, cu sehinte aprindețore în ochii sei, cu rose rumene pe obrađi, o căprióră a munților, o flóre între fiori, eră aceea pe care dênsul o alese regină acestei petreceri.

Eră frumoșă fetița, încât își revêrsă o impresiune de întinerire, dar eră minunat de frumos și portul ei. În părțile acele țerancele nóstre au un port fôrte bogat. Prețul lucrului mult și scumpetea firelor de aur și de argint întrebuintate la cosut, se întreceau întru a dá portului o valóre cât de mare. Și pe cât eră de scump, pe atâta eră și cu gust frumos. Îți părea, că a eșit din cutare fabrică din străinătate. Dar ceea ce suprindea și mai mult, eră varitatea modelelor. Câte costumuri, atâte feluri de modeluri. Nici unul nu sêmênă cu celalalt, fie-care eră deosebit.

Între aceste, costumul copilei brunete eră doră cel mai frumos. Cămașă de borangie încingea corpul ei mlădios, cosături cu fire de aur și fluterei de argint

înzestrau mânecile cămașei; vâlnicul ce anină dela brâu și șortul înfățișau figurile cele mai frumoase și pitorești; brâul de tricolar național strîngea mijlocul cel mai subțire, de lângă care cocheta o batistă drăgălașă, cusută și aceea frumos. În grumadi avea o salbă bogată și la gât trei șire de mărgele. Pe cap în frunte portă cu grație o salbă mai mică, și în păr trei fire de flori de câmp, cari corespundeau cu buchetul ce-l ținea în mână. Pe picioare ciorapi roșii, strînși în niște păpuși vargați.

Fiul boerului o privia, cât o privia, dela o vreme însă i părea, că nu mai vede pe celelalte și că se uită neconținut tot la aceea una, care din ce în ce îl farmecă mai mult.

Lângă dînsul stetea în ferestă un alt tinăr, cam de aceeași etate. Acesta asemenea se desfătă în jocul poporului, dar părea că pe dînsul îl interesă și atențiunea consoțului său, căci acuș privia jocul, acuș se uită la vecinul său, par că voia să vedă ce impresiune face asupra aceluia acesta vedere frumoasă.

Acesta era un fiu de țeran din acelaș sat. El studiasă dimpreună cu fiul boerului și cu spesele acestuia. După ce tinerii își terminară cursul studiilor juridice în țară, boerul dori să-și trîmîtă fiul în străinătate, ca să vedă lumea și să-și facă experiențe. Însă fiul era cam sburdalnic, tatăl său nu cuteză a-l trîmîtă numai singur, rugă dară și pe colegul fiului său a-l însoți în acesta călătorie.

— Voiu portă eu bucuros, frate Radule, — i dîse boerul, — tôte cheltuielile tale, numai să fii bun păzitor al fiului meu, căci, precum știi, Leon are mare necesitate de un păzitor.

— Cu plăcere voiu împlini dorința dvostre, — răspunse Radu. Observ însă, că eu voiu aduce o pră mică resplată a sacrificiului ce ați făcut și voiți să faceți pentru mine. De aceea pentru tötă viața me simt îndatorat față de dvostre.

Boerul nu grăi nici un cuvînt. Dar fața lui exprimă o mare bucurie. El strînse mâna lui Radu, și adause numai aceste vorbe:

— Îți mulțămesc. Ai o inimă nobilă.

— Döră numai recunoscătoare, — încheia Radu.

— Fie ș-așa, — dîse boerul. Așa dară tîrgul e făcut. Când poți să pleci?

— Ori când. Stau la dispozițiune.

Și a treia zi demineta o trăsură eși din curtea boerescă. În aceea ședea Leon și Radu, cari porniră la gara stațiunii mai de apröpe, spre a luă drumul spre străinătate.

Părinții lui Leon steteau în coridor. Mama cu lacrimi în ochi, ier părintele cu inimă palpitândă, petreceau cu ochii trăsura, care se făcu nevedută la întörcerea pe lângă un cot de stradă.

Dar înainte de a părăsi satul, trăsura se opri la o casă țărănescă. Acolo Radu sări din trasură, căci în acea casă ședea părinții lui. Leon se dete asemenea jos. Radu intră. Leon remase în ușa casei.

Bieții părinții nu șcieau ce să facă? Să se ntristeze ori să se bucure? Plîngeau și rideau de odată. Tatăl, ca bărbat și ca mai pricepetor, se bucură, că fiul său va vedé atata lume și mpărăție; mama, nu-i vorbă, se bucură și ea, dar sentimentul de mamă totuș învinse și se tânguia cu șiröie de lacrimi, că fiul ei se duce așa departe, unde pöte să și möră, fără s'auđă nici veste de el.

Până când Radu se despărția de părinții săi, Leon găsi și el o persoană de mîngaiat. Acesta era o copilă cam de öce ani, dar frumoșică, încât provocă admirațiunea tuturora. Sora lui Radu.

— Nu plînge, Florică, — i dîse Leon cu prietenie. — nu mergem noi pe vecie.

Dar fetița tot plîngea. Durerea ei eră mai mare, decât să se fi putut stêmperă așa ușor.

Leon, vedënd, că cu vorbe frumoșe nu va isbuti, începü pe altă cördă:

— Decă nu vei plînge, îți voiu aduce la rentörcere un änel frumos.

Acësta promisiune avü efectul dorit. Copilăța începü îndată să suridă și cu un ris între lacrimi, întrebă:

— Deu?

— Deu! Dar să nu mai plîngi!

— Dar ce să me fac, decă iubesc așa ferbinte pe badea Radu? Însă n'oiu mai plînge. Veđi, c'am și încetat!

Și copilăța își șterse din ochi un nou șiroiu de lacrimi.

Scena acësta într'atata încântă pe Leon, încât îmbrătoșă fetița și i sărută fruntea.

— Me rog de iertare, — dîse ea mîniösă, — eu nu mai sînt fetița.

Și se desleștă morösă din brațele lui Leon.

Acesta o privia suridënd și i dîse:

— Să me ierți, dar n'am șciut că ești mare; tot ce am vedüt este, că ești frumoșă.

La vorba acësta ea începü să suridă ierăș.

— Ca pedepsă, — continuă Leon, — ietă acest galbën. Ține-l de amintire dela mine, pune-l în salbă la cununie!

Și fetița luă galbënu, dîcënd:

— Mulțam. Dar să nu uți änelul!

În momentul acesta eși Radu, urmat de părinții săi. Aceia vedënd pe fiul boerului la ei, uitară îndată durerile de despărțire și îl salutară cu cel mai adänc respect.

— Nu plângeți, dragii mei, — le dîse Leon, — nu mergem noi afară din lume. Ș-apoi Radu ve va înșciința de pretotindene.

— Dumneđeu să ve aibă sub sfânta sa pază! — dîse mama lui Radu, binecuvîntänd tinerii cari plecară...

Și de atunci a trecut un timp îndelungat. Tocmai șese ani. Radu a scris de pretotindene, atât boerului, cât și părinților săi, despre starea în care se aflau. Nu li s'a întemplat nici o nenoröcire, au umblat multă lume, au vedüt multe frumuseți, au profitat mult, și ietă-i acuma rentörsi după o absință atât de lungă, asiständ la o sêrbare poporală.

Radu privind fisionomia lui Leon, vedea că ämîcul și învêțacelul său este frapat și încântat de ceea ce vede. Și ca să-i deie ocașiune a-și exprimă plăcerea, îl întrebă:

— E bine, cum îți place?

— Este un ce admirabil. N'am vedüt mai frumos. Nu-i ca poporul român.

— Veđi ce ar puté poporul acesta, decă ar avé conducători mai buni!

— Jocul acesta elegant!

— Dar costumul!

— Pitoresc!

— Și femeile!

— Încântătoare. Eu stau și me 'nuimesc, și me 'ntreb cu mirare, că öre ce sînt aceste? Niște țărance séu atari domnișöre în costum poporal?

— Nici o domnișöră nu este între ele, ci tôte sînt țărance din satul acesta.

— Eu n'am vedüt un ce mai frumos în tötă viața mea, de și am luat parte la multe baluri. Ce rêu îmi pare, că cutare ämic d'al nostru din Paris nu pöte vedé acest tablou frumos!

— De ar fi și pictor, ar puté să-și facă niște schițe interesante.

— Să fiu eu pictor, me tem, că aş perde din vedere totul, ci m'aş interesa numai de una dintre jocătore. Ietă copila cea brunetă de acolo, care joca cu flacăul acela nalt şi zdravăn! Ce frumsețe, ce grație, ce farmec!

— Văd, — răspuse Radu zimbînd.

— Nu știi a cui e?

— Ba știu.

— A cui?

— A părintelui meu!

— Ce fel! E tocmai soro ta! — exclamă Leon cu mirare. Ce bine-mi pare! Dă ră Florica, pe care o lăsarăm plângînd înainte cu șese ani când ne-am dus în străinătate?

— Ea.

— Ce mare a crescut și ce frumôsă a devenit, de și atunci încă cră frumôsă. Trebuie să-i vorbesc, căci acuma mi-aduc aminte, că am să-i cer scusele.

— Pentru ce?

— Pentru că mi-am uitat vorba. La plecare i-am promis, că rentorcîndu-ne i voi aduce un ânel. Ietă-ne rentorși, dar de eu am uitat promisiunea. Nu i-am adus ânelul.

— Spune-i, că l'ai adus, și apoi vom cumpără unul în orașul vecin. Ilusiunea face mult. Lasă credă, că ânelul e din străinătate!

— Fie, cum voiești. Vină să mergem jos!

Și Leon cu Radu se coborîră jos. Se duseră între popor, unde începură a conversa cu unii din ômenii de frunte.

Înfățișarea lor între săteni făcî bună impresiune în acestia, cari numai decăt și formară un cerc în giurul lor, ascultându-i ce vorbesc.

Dar Leon nu pentru acesta a vinit jos. El voiă să vorbească cu Florica, și pândiă cu cōda ochiului cînd se va rentorce ea din joc la jocul ei.

În line musica încetă, jocul se sfîrși și Florica se duse între fete, cari deosebite de feciori, steteau tōte lîng' olaltă.

Leon se apropiă spre partea unde steteau fetele și merse drept la Florica, ce rumeni cînd îl zări.

— Dă ră nici nu mai țini minte de mine, Florico! — începî el.

— Cum să nu? Nu numai de dta, dar și de promisiunea ce mi-ai făcut.

— Ah!

— Cum să fi putut eu uită așa ceva?!

— Fii linișcită dară, că nici eu n'am uitat. Dilele viitō re voi vinî să-ți aduc ânelul.

Lui Leon i plăcî îndreznela cu care frumôsă copilă răspundea la întrebările lui. Uită că vorbeșce cu o fêtă de țeran, i oferi brațul și o chiemă la preumblare.

Fetă nu-l refusă, de și acest obicei este nendatinal la țerani, și dênșii plecară să se preumblă 'n sus și jos.

Poporul i priviă cu plăcere și cu mirare. Dar în tinerime acesta preumblare făcî un efect rău. Fetele pismuiău pe Florica pentru acesta cinste mare; ier feciorii se uitau cam cordiș la coconașul, cum acela le-a răpit feta cea mai frumôsă. Însă între toți mai mult se supără flacăul cu care Florica jocase mai pe urmă, Iuonel, fiul judeului, feciorul cel mai bogat în sat.

El iubiă pe Florica din tot sufletul seu. Dragostea lui eră atăt de mare, încăt nu-i păsă că ea e fêtă săracă și el bogat, ci voiă s'o ieie de soție.

Însă ce mai lucru ciudat! Ea, copila sērmană, nu prē arētă multă bucurie, cînd el i vorbiă de dragoste. Ea nu-l iubiă, dar nici nu-l refusă hotărît. Și acesta nesiguranță irită și mai mult pe Iuonel.

Vădînd acum acesta, că cu ce plăcere vorbeșce

dênșea cu fiul boerului, gelosia se aprinse 'n inima lui și pândiă cu cea mai mare nelinișce tōte mișcările lor.

Și pe cînd el i pândiă, dênșii conversau vioiu, glumiau și rideau. Și acesta întru atăta iritā pe bietul Iuonel, încăt abiă se mai putea stăpāni.

— Ânelul e la mine acasă, — dicea Leon, — dar acela este un ânel de credință. Ți-l voi da numai atunci, cînd vei avē trebuință de el.

— Nu așa ni-a fost vorba. Dta mi-ai promis un ânel și nu ânel de credință. Trebuie să-mi dai dară ceea ce mi-ai promis.

— Dar eu am cugetat, că-ți voi face mai mare plăcere așa. Dar mi se pare, că acuș vei și avē trebuință de el.

— Nu cumva te 'nșeli, domnule!

— Sînt cu mult mai procopsit în d'aldaste, decăt să me pot înșelā. Gîndeșci, că n'am vĕdut eu bine, cu ce drag jucā cu dta feciorul acela de colo! Ietă cum ne ochēșce și acuma! Cetesc de pe fața lui părerea de rău, că nu el ci eu me preumblu cu dta.

— Așa cređi?

— Nu cred. Așa sînt convins.

— Se pōte că-i așa. Dar n'am ce-i face. Îmi pare rău de el. Că nu pot să-l iubesc.

— Deu! Dar pentru ce?

— Pentru că nu-mi place. Eu nu m'oiu mărîtă nici odată după el.

— Faci rău. Dênșul e bogat.

— Ce-mi pasă de bogăție!

— Și frumos.

— Nu dic, că nu-i.

— Si totuși nu-l vrei?

— Nu.

— Ah! înțeleg. Iubești pe altul.

La aceste vorbe copila își inclinā capul în jos, și nu grăi nici un cuvĕnt.

El continuă:

— Veđi că am ghicit. Dar nu cumva să iubești pe unul, care să nu pōtă împlinî doriața dtale.

— Și de cumva ar fi așa?

— Ai fi nefericită în tōtă viața.

— Nefericită? Ba. L'aș iubi cāt aș trăi, și acesta iubire mi-ar fi o mângăere de ajuns.

— Dar ar fi pĕcat, că o fêtă așa de frumôsă să veștedēscă însĕdar.

— Fii dară linișcit, domnule, că acesta nu se va întĕmplā.

(Va urmă.)

Iosif Vulcan.

V i s u l.

Am visat că ești regină,
Că o țēră stăpānești,
C'ai uitat de tot trecutul
Și că nu me mai iubești!

Aș voi ca mâne nōpte
Să visezi ce-am visat eu,
Că sînt mare, că sînt rege,
C'am uitat amorul teu.

Și să-mi spui apoi și mie,
Cāt ai plâns ș-ai suferit,
Ca să vĕd decăt durerea-ți
Cu a mea s'a potrivit?!

Carol Scrob.

Ôre mai ales din franceza s'împrumutăm ?

Domnul T. L. Maiorescu ne răspunde : da ; noi ȳicem : ba.

Spre a ne justifică acest „ba” categoric, s'îl murim lucrul cu seriozitatea, ce o pretinde demnitatea și sântia cauzei, care este cauza cultivării raționali și sântetose a limbii românești ?

Răspunsul afirmativ la întrebarea din fruntea acestor șire ni-l dă dl Maiorescu în tractatul s'eu „În contra neologismelor”, ce-l cetise mai astă toamnă într'una din ședințele ordinare ale Academiei române, publicându-l după aceea în „Convorbiri literare” nr. din 1 novembre a. tr. Lucru curios însă ! Dl Maiorescu scrie, precum vedem, în contra neologismilor și purificării limbii rom. de ingredientele străine ; apoi într'un resuflet chiar în acest tractat propune vre-o patru reguli, după cari trebuie s'escotem din româna cutari slavonismii, ieră pentru ideile și conceptele noue s'împrumutăm cuvinte din cutari și cutari limbi ; va s'ȳică : totuși s'îpurificăm și neologismii. N'a observat mult lăudatul logic și dialectic astă contradicțiune strigătoare ? ! . . .

Altmintre pe noi de loc nu ne surprinde acest fapt, și de bună s'ēmă nu va surprinde nici pe alți bărbați cu judecată mai calmă și mai serioasă. Sântem dedați a vede dela dl Maiorescu asemenea contradicțiuni, atât în scrierile dsale, cât și în modul de a urmă principiile de limbă și scriptură română, ce le-a stabilit și le stabilește. Care s'î fie ôre motivul și cauza atărora contradicțiuni ? După scrierile dsale din cești vre-o doi ani din urmă, noue ni se pare, că dsa, decumva aparița nu ne înșelă, se află în deplină retragere dela asaltul vehement și din pozițiunea strategică superbă, ce ocupase înainte de acēla cu 15 ani.

* Atunci conducătorul și adeptii așă numitei „nouă direcțiune”, pe câmpul literaturii și culturii limbii rom. cel de trei patru secle destelinit și, ales de pe la finele seculului trecut încôce, din ce în ce mai bine cultivat, nu vedea decăt un chaos ca cel dela începutul lumii, decăt un mare nimic, din care d'ensii se credea predestinați a ne creă ca cu vocea celui Atotputinte, ca cu o vergă magică, chiar primele elemente ale literaturii. Până atunci știință, limbă, filologie, istorie, poezie, literatură română nu există ; tôte aceste eră numai minciună („ipsissima verba” ale dlui T. L. Maiorescu într'un articolu din primii ani ai „Convorbirilor lit.”)

Eh, atunci și acum ; ieri și aȳi : mare desclimire ! Cu adevărată a ânimei bucurie constatăm acēta.

Aȳi, precum aieptărăm și la pag. 103 a „Familiei” din a. c., putem înregistra din partea dlui T. L. Maiorescu, cu respect la scrierea limbii române, un pas însēmnat, ce l'a făcut înainte pe calea cea adevărată. În asemănare cu ortografia, ce o recomandă, sânt acum cinci-spre-dece ani, în tractatul „Despre scrierea rumână”, proiectul dsale de ortografie rom., prezentat mai an Academiei și de acēta provisoric primit, se pôte privi ca o întorcere și apropiere remarcabilă cãtră principiile „ortografiei etimologice moderate prin fonetism” s'eu țipariane. Și decăt autorul proiectului cestiunat îș boteză ortografia chiar cu terminii inverși : „fonetică moderată prin etimologism”, asta împregiurare peste voie ne aduce a minte, cum ȳisem și la alt loc, anecdota despre pipa Ardelenului, pe care furându-o Moldovenul, i puse numele lule, pentru ca s'î pôte ȳice că e a sa.

Mai departe, aȳi lucrările Șincailor, P. Maiorilor, Laurianilor, Bălceștilor scl, ajunseră a găsi atâtă grație în ochii dlui Maiorescu, cât acum le consediră și dsa de „nesce începuturi, cari promitea ceva.” („Convorb. lit.” 1882. nr. 2.)

În fine astăȳi, ne spune tot dsa, „a încetat ca prin minune lupta în contra direcțiunii critice apucate acum 15 ani decătră „Convorbirile literare”, direcțiune și critică, ce voia pe departe s'î combată construcțiunile arbitrare ale filologilor, cari sub cuvânt de purificare întocmă un vocabular de termini neconoscūți Românilui și depărtă vorbirea claselor culte de la izvorul de vieță al limbii populare ; eră pe de alta voia s'î lovescă în germanismii infiltrați prin scierile de preste Carpați și Molna, cari falsifică geniul propriu al limbii române și micșoră estmod valôrea luptei lor pentru existența națională (tractat. „În contra neologismelor.”) „În chiar mijlocul Transilvaniei, (se ȳice mai departe acoloși), în Sibiu și în Brașov, s'au arētat amici călduroși ai direcțiunii literare iașiane ; nimeni din cei cu minte nu mai pune la îndoielă principiile critice mai sus memorate scl.”

Cum vedem, capul „direcțiunii noue” întonă principiilor acesteia imnul triumfal ; il intonă, nu fără ôrecare satisfacțiune și mândrie, numai cât ôre și nu prē de timpuriu ? Cel puțin noi așă observăm, că lupta cestiunată a încetat și nici prē, „uli figura docet”, cum arētă chiar actuala încăierare destul de animată între o sumă de țiare din România în cestiunea purificării și neologisării graiului român. Și dl Maiorescu știe de bună s'ēmă mai bine decăt noi, că unele dintre țiarele din vorbă nu prē sânt favorabili principiilor limbistice iașiane, cel puțin nu celor prezentate și formulate din partea numitei direcțiuni la începutul ei.

Ieră întru cât lupta deveni într'adevăr cevași mai calmă, meritul acesteia se cuvine fără îndoielă celor dela „direcțiunea nouă”, cari par că spăriați și ci ȳensii de opera mânilor sale, și îngrețoșați de lăpădăturile scormonite de unii dintr'ȳensii de prin cele anghiulețe și înfățoșate ca limbă românească literară, încep acum a bate încetinel de retragere ; încep în acēta privință a profesă, de și încă numai cam cu gura jumătate, principie mai raționali și mai acceptabili. Noi cești din „vêrtejul de înderțnicie al românismului ardelen” le concedem bucurôși și voioși o asemenea retragere încetinelă, pe nesimțite, sficicôsă, numai pentru a nu pune din parte-ne pedece, ca adevêrul s'îș pôte frânge calea și în acest obiect de supremă importanță pentru Români. Ba noi, pentru sântul scop prememorat, le ascultăm și le vom ascultă cu paciință și cânturile de victorie, căȳi și ȳiganul din fabulă îș laudă bravura și eroismul din lupta sa cu Românil, în care când Românil eră deasupra, când ȳiganul de desupt.

Ci s'î venim la meritul lucrului.

Vom aduce mai înainte de tôte cele patru reguli, cari tractatul „În contra neologismelor” le statorește pentru purificarea și neologisarea românească ; apoi ne vom permite câteva observări și reflexiuni la ele, ales însă la a treia, care ȳice, că în lipsă s'împrumutăm mai vêtros din franceza. Regulele din discutiune sună din cuvânt în cuvânt așă :

1. „Acolo, unde pe lângă cuvântul slavon există în limba românească poporală un cuvânt curat român, cuvântul slavon trebuie s'î fie depărtat și cuvântul român păstrat.”

2. „Acolo, unde avem în limba noastră obicinuită un cuvânt de origine latină, nu trebuie s'î introducem altul neologist.”

3. „Acolo, unde astăȳi lipsește în limbă un cuvânt, ieră ideia trebuie neapêrat s'î fie introdusă, vom primi cuvântul întrebuintat în celelalte limbi romanice, mai ales în cea franceză. (Nu vorbim de terminii tehnici.)”

4. „Depărtarea tuturor cuvintelor slavone din limba română ar fi o greșelă și este cu neputință.”

Milan I.

Natalia.

Regele si regina Serbiei.

Se înțelege de sine, că propunătorul regulilor îndegutate se nevoiește, cu cunoscuta-i știință și destăruitate, a le demonstra și întemeia una câte una. Pe noi însă — nu știu cum? cum nu? — pe lângă tot aparatul de erudițiune întrebuințat spre acesta, nu ne mulțămesc nici regulile enșeși, nici demonstrațiunea, ce li se face. Ele ni se par pentru ajungerea scopului, ce-l au în vedere, parte defectoase, parte cu totul neadevurate.

Anume noi am fi în câțva de acord cu prima regulă, ca adecă acolo, unde pe lângă cuvântul slavon existe în limba rom. poporală un cuvânt curat român. cuvântul slavon trebuie să fie depărtat. E bine, dar avem noi în limbă-ne numai ingrediente slavone? Nu mai posedem ore, din nenorocire, în româneasca ciscarpatină destul de numeroși magiario-germanismi, ieră în cea transcarpatină încă și mai numeroși franceso-greco-turcismi, usități și înțeleși numai dincôce ori respective numai dincolo de munți? Lăsă-i-vom pe aceștia în bună pace, pentru că niște scriitorăși ași mâne, sub cuvântul de a scrie în limbă rom. poporală, să ni-i introducă nechiamați și nealeși și în româna literară, și est-mod să-i generalizeze și împământenescă? Dar apoi odată porniți pe acest clin periculos, pe acest țepiș la vale, unde ore ne vom opri? Său face-vom tot asemenea și pe viitor? Căci — se nu ne înșelăm! — poporul mai puțin cult, fie acela ori și care, ales în ținuturi învecinate cu limbi eterogene, totdeuna a primit și va primi ună altă din limbele vecinilor.

Iecă dară, că defectoasă este întâia regulă a dlui Maiorescu.

Noi ne măgulim a fi răspicat și formulat mai complet, încă în 1880 și la începutul anului 1881 în „Amicul familiei“, legea și procedura, ce ar trebui să urmăm în acest respect. Adoperându-ne a demonstra, că purificarea, neologizarea și analogizarea rațională și cumpătată în limba rom., ca și în veri-care alta, este cu totul îndreptățită atunci, când națiunea respectivă începe a se avântă cătră o cultură superiôră, noi stătoriam în privința purismului în limba rom., la carele țintese și regula primă a dlui Maiorescu, următoarele două legi din cinci:

Întăie lege: „Tôte cuvintele și frasile invederat străine și usitate numai într'o parte său alta a românilor, ieră nici decum generalisate, sunt a se elimina fără cruțare și fără îndurare din limbă-ne“. Așă dară legea noastră cuprinde în sine înainte de toate: condamnarea tuturor străinismilor încă negeneralisați, fie ei de ori-ce proveniență. A doua: restricțiune și cumpătare în privința străinismilor cevași mai generalisați. A treia, și ceea ce e lucrul mai de frunte și mai momentos: legea se estinde și la formele sintactice și gramaticale străine, contra căror, foarte bine fece dl Maiorescu, că își rădică vöcea de vre-o câteva ori, precum ni-o rădicăram și noi și predecesorii noștri; știut fiind, că străinismii gramaticali formali și sintactici sunt din cei mai periculoși, sunt cei mai în stare a aduce stricăciune organismului, vătămăre și denaturare geniului cutării limbi.

Legea noastră, în privința rificării, a doua stă în legătură cu restricțiunile celei d'ântăiu, și sună așă: „Cuvinte slave și grecești, ales neogrecești, cari numai și numai în cărțile liturgice și peste tot în limba și stilul eclesiastic se află, ieră în usul comun de toate dăilele al poporului nostru mai câte toate au fost și au rămas număr necunoscut, sunt a se elimina“ (bogorodiciună, hvalite, blajenile, piēsna, pocrovet, straste, axion, sërăcuste scl.) Credem că și aice îndegatăm ceva mai precis și mai deplin ținta, cătră care trebuie să nisnim, decât cele câteva esplicări polemice ale dlui Maiorescu adause regulei sale prime.

În prima linie prin biserică ni se slavisa, apoi în relativ scurtul interval de un secul al fanarioților ni se grecesă limba. Drept ce biserică noastră rom. națională, după ce ași ne deșteptarăm și venirăm în general la conștiință națională, are și ea datorință săntă a concucră la deslavizarea și desgrețisarea limbei. Aici n'ar trebui să încapă și să aibă loc seuse, ca cele aduse de dl Maiorescu, că veți dômne esagerările unor neologisti ar fi spăriând pe bisericieni și i-ar fi reținând dela curățirea limbei bisericesci. Cunoșcem cu toții puterea usului și îndăinării întru toate, așă și întru ale limbei. Usul bisericesc rău al slavonei și grecei ne invărgă limba cu slavonismi și grecesimi; usul bisericesc bun al unei limbe rom. curățite ni-i pöte și scöte și lăpădă din us, numai să avem voință sinceră și firmă.

Ci să ne rentörceam din escursiunea noastră cam lungă. Dicum drept'acea și dorim, ca adeptii „directiunii noue“ cu toate aceste să asculte svalut dat de celebrul lor cap, și regula prima ce li o dă în privința purismului, așă defectoasă cum este dënșă, să o aibă pururea înainte ochilor și să o urmeze. Ar fi acesta un însemnat pas cătră Parnas, un însemnat pas cătră cultivarea mai rațională și sănătösă a limbei rom., decât odată facem vorbă de cultivarea ei. Pentru că într'adevăr, după ce avem în limbă-ne cuvintele bune latino-române, folosite și înțelese dintr'o margine a românilor până în cealaltă, precum: binecuvântare, timp, aer, îndoios, a se încrede său încredință scl., întrebăm: pentru ce a mai stă morțiș pe lângă: blagoslovenie, vreme, vëzduh, îndoelnic, a se bizui, și alte asemenea? Döră pentru că polomida, care ca mai rustică, de comun e mai tare și mai înfruntătoare de tempestăți, să ucidă încet pe încet grăul, planta nobilă?!...

Încă ceva mai mult, decât cu cea dintăiu, consimțim cu a doua regulă a dlui Maiorescu; dară ierăși nu fără restricțiuni și condițiuni. Regula acesta a doua sună: „Acolo, unde avem în limba noastră obicinuită un cuvânt de origine latină, nu trebuie să introducem altul neologist“.

Astă regulă se limitöză și vine a se modifică, între altele, prin faptul nenegabil, că cultura superiôră aduce cu sine o sumă de nuanțări fine și subtili al înțelesului cuvintelor, ce ne șerbesc a espriime mulțimea de idei și concepte culturali, de cari nuanțe poporul mai necult, nici în idei și concepte, nici în cuvinte nu préseu nu multe destinge. Așă, ca să aducem câteva exemple din cele, cu cari își ilustră dl Maiorescu regula, tare ne temem, că în limba literară nu ne va fi de ajuns pentru toate casurile aspru, ci vom trebui să folosim une-ori și sever; asemenea nu credem, ca a prig să pötă suplini cum se cade totodată și nuanțele de sens ale lui avid și impetuos.

Dar afară de acea dl Maiorescu una dize și alta face. În chiar tractatul seu din cestiune usiteză p. e. solemn, discurs, evoluțiune, influență, prefață, discuțiune (formațiune rea, în loc de: discuțiune), și multe altele de aceste; pe când după regula dsale trebuia să întrebuințeze poporanele său mai poporanele: sërăbătöresc, vorbire, desfășurare, înriurire, precuvântare, prevorbire său, cum dicea bërăniului noștri, cuvânt înainte, desbaterescl. Eh dar, după sarcasticul proverb românesc cam trivial, „gura dize gura minte, omul tot om de omenie remâne“.

Încă una, mai înainte de ce am trece la regula a treia. Autorul articolului „În contra neologismelor“ face propunerea, după care „trebuie să dicem profan și nu laic, nemțese laic, în înțelesul de necunosător al unei specialități“. La acesta observăm întâiu, că propunătorul numai ceva mai în sus folosese totuș vorba laic, tot cam în înțelesul, ce i-l dă. A doua,

cuvintele la ie și la ie cei dărăpt au rădăcină comună indo-germană, însă primul este apriat de formațiune și proveniență greco-latină. În fine ne pașce frica, că adoptându-se cumva propunerea cestiunată, când am vorbi și scrie p. e. despre inteligența română profană (în loc de : laică seu seculară seu lumână), asta chiar așa de puțin s'ar simți magulită, ca și cea din cutare adunare de mai an-terț, unde un Magiar vrând să vorbescă și el într'o adunare românească româneșce, o agrăi cu cuvintele : „Onorată adunătură!”

Ci aceste trecă ducă-se. Mult ne mirăm însă de svatul, ce cu respect la cultivarea limbei române literare ni-l dă dl Maiorescu în regula sa a treia. Iecă o ; se o ascultăm :

„Acolo, unde astăzi lipsește în limbă un cuvânt, ier idea trebuie neapărat să fie introdusă, vom primi cuvântul întrebuițat în celelalte limbi romanice, mai ales în cea franceză“. Așă dară cuvintele, ce ne lipsește, se le împrumutăm mai vartos din franceza? Nu se pôte; dl Maiorescu aici numai glumește; asta nu pôte fi serios disă; din contră svatul, ce ni-l dă în această privință, va fi fiind din partea dsale dără numai un „lapsus calami“.

Înrădăvăr cine din lumea științifică nu șcie, că din cele șese limbi neo-latine : italiană și română, ispană și portugesă, provençală și franceză, cěstă din urmă e cea mai locită dintre tôte, într'u atăta, cât de cele mai multe ori din corpul vorbei latine dēnsa abia refiņă așa dicide iei un picior, colo o mână, colo un ochiu (d. e. fr. âge din lat. aet-a-t-i-c-um) și așa mai departe? Cine nu șcie, că franceza, mai mult decât veri-care din surori, geme de mulțimea ingredientelor germâne, ca se tacem de altele, ingrediente mai mult au mai puțin asimilate ori întortocate? Cine nu șcie, că precum celelalte limbi nouă latine, așa și franceza cuvinte ca lēgalitē pe lângă lois etc. încă le împrumută din latina, când începă a progresă pe calea culturii sale superiori? Cine nu șcie, că limba noastră, și cea italiană, păstră mai bine decât tôte corpul vorbelor latine, atât cu privire la tulpina cât și la sufisele lor derivative? Ba afirmăm mai mult : româneșca în unele puncte întrece în acest respect chiar și pe sonora limbă italiană.

Înrădăvăr pe când p. e. în următoarele cuvinte franceze, ales când le auți pronuncia, precum : chēf, nēs, aout, lois, doux, chaud, choire, croitre, connaitre, plaire, croire, frire, dire etc., abia mai cunoșci pe latinele : caput, nasus, augustus, legem, dulce, calidum, cadere, crescere, cognoscere, placere, credere, frigere, dicere; cine nu vede, că aceste și nenumărate ca aceste se află în limbă-ne mai întregi întreguțe ca în mama latină?

Drept'acea din latina, apoi din sora italiană, ca din cele mai apropiate de româneșca noastră, ieră nici decum dela mult mai depărtata franceză, ne vom cere împrumut cele de lipsă. Cădi acum mintea sănătōsă — și după dicala lat. „similis simili gaudet“, germ. „gleich und gleich gesellt sich gern“, — încă ne spune, că elemente mai apropiate și mai asemeni se vor lipi și contopi mai ușor cu organismul graiului nostru.

A împrumută neajunsele româneșcāi mai ales din franceza, ar fi asemeni cu acea, — ierte-ni-se asemănarea cam drastică, — când ai vrē să cununi pe un Românaș voinic de munte, înalt și mândru ca bradul din Carpați, seu cum dīce cântecul poporal :

Tinerel și frumușel,

Par că tras printr'un ânel,

să-l cununi și însoțesci cu o bētrână mult brăsdată pe față de plugul adversităților timpului, pentru ca fructul

însoțirii și legăturii lor să fie un nonsens, se fie p'aci un monstru.

Departē să fie de noi a vrē să ignorăm calitățile eminenti ale surorii majore franceze. Multe posedē dēnsa de aceste, desclinit în ceea ce priveșce stilul luminos, așa cât cutare erudit germân nu se șcii a mărturi sincer, că ceea ce un scriitor germân scrie despre rezultatul profundelor sale scrutări și înaltelor sale speculațiuni în trei tomi, ănsuși scriitorul numai atunci o pricepe, decă un Frances au Italian face din respectiva scriere în limba și stilul frances au italian un escerpt de un tom. Însē elementele tesaurului seu lesical franceza și le ciungări, străformă și analogisă după geniul seu propriu, mult puțin diferitor de al graiului nostru : și despre acēsta facem aici vorbă.

Cu un cuvânt : vom trebui „velle nolle“ să latinisăm și de aici încolo, cum latinisărăm în trecut și latinisăm până în ziua de azi cu totii, în măsură mai mare ori mai mică, unii mai cu cumpēt alții mai fără cumpēt. Dimpreună cu „direcțiunea nouă“ toți ne vom înlōrce frumușel și încetinel la calea cea adevărată, frântă și așternută de cei bētrâni ai noștri, care proprie nici un scriitor român nu o părăsi cu totul nici odată, pentru că cu mintea la loc nu o putea și nu o pôte părăsi.

Într'u acēsta însă noi recomândăm de nou, precum și măi înainte recomândasem totdeuna, o procedură înțeleptă, seriōsă, moderată. Încă înainte de asta cu doi ani, cu respect la tema din vorbă, scriam, în „Renașcearea limbei rom. în vorbire și scriere“ pag. 104, între alte următoarele :

„În afacerea purismului trebuie să ne moderăm și din acea causă, căci exist în limbă-ne și atari termini esotici : slavi, greci, turceșci, magiari, germâni, cari trecură și pētrunseră și în viața de tôte dīlele a poporului rom.; une-ori cu atăta putere și țarie, cât pe încet scōseră cu totul din us sinonimele genuine latino-româneșci. Cu atari termini, cu atari vorbe și frase străine este anevoie a eși la căpētăiu. Și mărturim, că în starea de față a limbei și culturii, cum și a nesuficientelor mijlōce culturale destinate pentru massa poporului rom., ni se pare pe cât neconsult, pe atât și absolut cu neputință a le elimină dintr'odată și de tot“.

Altecum un anumit grad, mai mare au mai mic, de moderațiune în acest grad, nu li se pôte denegă scriitorilor rom vechi și noi, dela început și până azi. Escepțiune fac abia doi trei. Sē stăm însă strimb și se judecăm drept : decă „Binele Publ.“ într'un număr de pe la începutul anului curinte pe cel mai mare latinisător și neo-latinisător între scriitorii rom., pe nemuritorul I. Eliade Rădulescu, il scusă cu acea, că dēnsul a trebuit să confrunte pe fiica română cu mama latină, apoi să scusăm tot asemene și pe un A. Tr. Laurian, I. Măcsim șcl. Cam același scop il avea și ei în vedere; cădi altminte n'ar fi adunat și elementele străine ale limbei în „Glosariu“; cădi de altminte unde îi trebuie limbă mai bună româneșcă, luminōsă, cursivă și la înțeles, decă în „Istoriele“, „Magazinele istorice“, „Gramaticile“ și alalte opuri, eșite din pēna numiților literatori mult regretați și destinate pentru publicul cel mare.

În acest punct am fi dară ca și înțelegi cu dl Maiorescu, de oră-ce în a patra regulă a sa și dsa susține, că „depărtarea tuturor cuvintelor slavōne din limba rom. și înlocuirea lor cu neologisme ar fi o greșelă și este cu neputință“. Numai cât dsa în lungile excursiuni asupra acestei regulē, ca și aiurea de comun, adauge din vastul seu aparat de erudițiune filosofică și enciclopedică nescari argumente, cari numai celor, ce n'au datină a se uită mai în fundul raționamentelor, tot plăcē. Asemeni adause ne aduc peste voie aminte

volutele său adornările (Nemții le dic „Schnörkel“), ce la finele timpurilor și tacturilor muzicali le adaug făimoșii noștri muzicanți țigani din Ungaria și Transilvania. Ele plac celor mai puțin canoșcători de arta muzicii, pe cei canoșcători i descurcă. Țe-ți-se comparaținea cam de toate dizele!

Timpul și spațiul nu ne permite a scărmenă toate argumentele aleptate ale dlui Maiorescu. Unul însă, cel puțin pe acest unul, nu-l putem trece fără vederea la acest loc.

Neologiztii adevă cu tot dreptul afirmă și susțin, că schimbări de cuvinte său neologizări se întemplant p'aci neconținut într'o limbă, s'au întemplant chiar în limba rom., și încă une-ori, cel puțin în cea vorbită de clasele culte, nu ca fenomen insulat și mărginit la câte o singură expresiune, ci pentru o mulțime de cuvinte în același timp. Ieră ceea ce s'a tēmplat odată, se mai pōte tēmplă și altă dată, și cum s'a întemplant pentru clasele culte, se pōte întemplant și pentru poporul întreg. Așā neologiztii.

Ce opune acestora dl Maiorescu? Auđiți! Metamorfosea parțială a limbii rom. dela 1848 încōce, dicē dsa, cum și înrădēcinaarea atător cuvinte nōue și scōțerea atător cuvinte slavōne din limba claselor culte se dētoareșce curentului de atunci al redeșteptării spiritului național și emoțiunii cei puternice lățite într'o parte întinsă a poporului rom.; căci cuvintele afară de terminii tehnici ce-s indiferenții și de acea cosmopolitii, nu se nasc și nu se înrădēcineză din destilarea rece a reflecșiunii, ci și din căldura simțemēntului. Acel isvor de vieță însă a sēcat ađi demult, entusiasmul s'a rēcit, o mare parte a societății nōstre e cuprinsă de o lāngeđime sceptică pentru tot ce se mai numeșce „reformă“ politică și socială.

Câte cuvinte, atâte neadevăruri și eresuri șciintifice! Dar rogu-ve, când în rēstimpul turco-fanariot, nu chiar așā de lung relative la vieță unui popor, limba rom. transcarpatinā se turcise, rusise și neo-grecisase în mēsură, cum apare dēnsa pe la începutul seclului presinte: s'a întemplant ōre acēsta din emoțiunea puternică, din entusiasmul național, din căldura simțemēntului Moldo-romānilor pentru Turci, Ruși și Greco-fanariotii? Și când în timpul de față bietul Român ciscarpatin rōgă pe enologiztii său că foliamodvani împotriva vegrehaităului (pe notarul de cerc, sē-i facă cerere în contra esecutorului): credeți, că din motivul memoratelor simțeminte și afecte sulleteșci is șchimosēșce în mod așā de barbar limba? Și când băiățelul rom. în familie și în mediu germān și peste tot neromānesc is uită mai de tot dulcea limba mumēscă, ori și-o vorbeșce cu 3/4 amestecătore străine: provine și acēsta din motivele simțemintelor și afectelor mai sus indegetate? Oh nu! Usul, „consvetudo altera natura“, are aice atotputință.

Dați poporului în cărțile bisericeșci, școlastice și celelalte destinate pe sēma lui o limbă încet pe încet curățită, și veți vedē, că dēnsul în scurt timp va șci-o încovoia și mână după geniul și fantasia sa poetică și pe acēsta în narațiunile mitice, doinele, horele, descāntecele sale. Din contra, dați-i o limbă, nu franceso-ruso-turco-grecită, ci chiar hotentoțită: va învăț-o și pe acēsta.

Asta, puterea usului, ar fi de dorit sē o recunōscă odată și frații dela „direcțiunea nōură“. Fireșce, ei ar trebui sē recunōscă în consecință și acea, ce dicē despre usul cel bun în afacerea cultivării limbii bētrānului Cuintilian: „Ego autem usum dixerim consensum meliorum“, nu al vulgului. Veđi bine că dēnsii s'ar abate prin așā ceva în direcțiunea celor bētrāni ai noștri; „direcțiunea nōură“ și-ar perde sonorul nume. Ei ar

perde, dar cultura rațională și sântōsă a limbii romāneșci ar căștigă.

Putem ōre speră astădi o asemenea abatere și rēntōrcere? Nōue, precum aleptarām și la începutul acestei diatribē, după toate semnele așā ni se pare. Dēcā nu vre muntele sē mergă la Muhamed, vine Muhamed la munte.

Dr. Gregoriu Silași.

F e m e i a.

— *Priciri istorico-sociale.* —

(Fme.)

În epoca primă a istoriei greceșci, chiar și în timpul cel mai întunecos al istoriei, despre care numai poeții ne infățizeză câteva noțiuni, gāsim cultul femeii. Drept probe ne sūnt operele lui Homer și Hesiod, dramele lui Sofocle, Euripide și Eschil.

Astfel aflām în „Odissea“ lui Homer, că femeile locuiau separate de bărbați, în etagiul superior, ier bărbații lor în etagiul inferior, ceea ce după spiritul timpului de atunci însemnă onore mare.

Ulisse mērgēnd la Alcino, pentru a-i cerc ajutorul, se inchină, se rogă și căđū în genunchi mai āntāiu la picōrele reginei, care ședea în vestibul torcēnd.

Grecia întregă se puse pe picior de resboiu pentru dragostea unei femei, precum cāntă și Horațiu:

Fabula, qua Paridis propter narratur amorem
Graecia barbariae lento colissa duelo,
Stultorum, regum et populorum continet aestus.

La Spartani femeile participau la conducerea afacerilor statului. Conform legilor lui Lycurg, femeile trebuiau sē se deprindă de mici la esercitiile gimnastice, ca sē-și întărescă corpul. Cel ce defaimă vr'o femeie, se pedepsiā aspru. Muierea se condiseră ca mână dreptă a bărbatului. Ea erā isvorul înfloririi și propășirii naționale.

Trecēnd la imperiul roman, gāsim drept esemplu rolul ce l'au jucat sabinenele rāpite de romani, cari prin întrevenirea lor au delăturat un resboiu sāngeros. Tot pe paginile istoriei acēstui imperiu gāsim și figura matrōnei Veturia, care prin cuvintele sale magice putu se înmōie și pe acela, în a cărui inimă ardea focul resbunării. Și cine nu cunōșce influința ce a avut Cornelia asupra creșcerii fiilor ei, făcēnd din ei „tribunii cei mai mari ai poporului romān?“

Influința femeilor creșcea treptat cu creșcerea imperiului roman. În dreptul roman li se acordarā drepturi egale cu ale bărbaților. Se introduse eticheta. Cel ce întâlneā o femeie pe drum, trebuia sē-i facă loc și s'o salute. Cel ce ofensă vr'o femeie, se pedepsiā și cu mōrte. Muierea erā consōrta adevērată a bărbatului, căci încă după legile cele mai vechi, bărbatului nu-i erā permis sē-și părăsēcă soția.

Cleopatra, regina Egiptului, a cucerit pe Cesar. apoi pe Antoniu, încāt acēsta a declarat, că tote lucrurile din lume sūnt nimica în comparațiune cu amorul Cleopatrei. Asupra împēratului August avū înriurire soția lui, Livia.

La popōrele germāne gāsim femeia în o vază și autoritate mare. Muierea erā considerată ca adevērată consōrtă și nu ca sclavă. La germāni femeile luau parte și la resboiu, precum se șcie din bătălia dela Vercele la 101 a. Ch., între Romani și Cimbrii și Teutoni, în care muierele Cimbrilor s'au luptat cu curagiu estraordinar, apērāndu-și cauza națională.

După introducerea creștinătății vaza femeii se întemeiā și mai durabil. Domnul nostru Isus Christos

eluplă demnitatea personală a femeii, întemeiând taina căsătoriei.

Femeia a devenit astfel ângerul apărător al familiei, un izvor de daruri dumnezeiesci.

Ah! sublimă e misiunea femeii, ca consortă și ca mamă! Nu este rol mai frumos decât acesta pe fața pământului!

Civilizațiunea tot progresând, a început a se ocupa serios de pozițiunea femeii în societate. Filosofi cei mai mari lucrau pentru educațiunea ei, știind bine, că femeile sînt pârghiile cele mai importante pentru răspîndirea culturii în o națiune. S'au făcut legi pentru a garanta pozițiunea femeilor, eliberându-le din sclăvia umilitoare. Femeia liberă începî să ia parte la durerile și bucuriile consortului seu.

Constantin cel Mare, introducînd religiunea creștină, ca singură domnitoare în imperiul roman, a emanat legi pentru stabilirea moralității, cu privire la secul femeiesc, știind bine, că immoralitatea femeii aduce urmări sinistre în familie.

Frunzărind istoria lumii creștine, în aceea vom găsi numeroase exemple pentru ilustrarea tesei noastre. În Franca, ca nicăiri, femeile avură influința cea mai mare în conducerea statului. Din istoria Rusiei amintim numai pe împărătesa Catharina, pe care împăratul Petru cel mare din starea-i de jos o înălță la tron, unde avu un rol atît de mare. Din istoria Austro-Ungariei notăm numai pe împărătesa Maria Theresia, a cărei istorie o șcim cu toții.

III.

Din capul locului am dis, că femeia se distinge atît fizic, cît și psihic de secul bărbătesc. Urmază dară în mod logic, că și ocupațiunile ei, atît fizice, cît și psihice sîu spirituale au să fie deosebite.

Ocupațiunile fizice sînt afacerile casnice și familiare. Vai de acea casă, de unde lipsește femeia! Vai! și de acel bărbat care e singur, fără soție!

Ocupațiunea spirituală a ei este, de a crește copiii sei în virtute, de a-i îndemna la fapte de laudă.

Deci, n'a greșit lumea, decă a pus femeia la un grad asemenea cu bărbatul. Ea a trebuit să fie liberă și independentă, căci numai așa își pôte îndeplini sublima misiune de a crește junii bravi, fiice brave; numai astfel a putut deveni Mentorul familiei sale.

Ier tu, scumpă națiune română, îngrițește-te ca femeia română încă să se stee pe o tréptă înaltă.

Îngrițește-te a-i face școli, în cari fetele de Român să-și cultive spiritul, și cu timpul să devină mame renumite ca Cornelia, mama Grachilor, și atunci cu de aceste mame vei realisa scopuri sublime și progrese mai mari, decât în trecut.

Atunci vei puté cântă cu ton înalt :

Vitor de aur România are,
Eu prevéd prin secolii a ci înălțare !

Sim. P. Simon.

Despre romanuri.

Scrierile beletristice și în speție „romanurile“, afară de scopul delectării, prin caracterul lor educativ totodată influințază și asupra dezvoltării culturale a unui popor.

Acésta aserțiune se motivează deja prin scopul scrierii lor, și anume a produce „efect moral“, care apoi dă impuls cetitorilor spre tot ce e bun, frumos și nobil.

Așa ar trebui să fie; durere însă, că realitatea altcum ni se prezintă! Adese-ori operele scrise cu cea

mai bună intențiune și corespundătoare tuturor recerintelor, nu sînt în stare a îndestulă pe cetitori.

Causa este a se cercă sêu în împregiurarea, că publicul, care altcum manifestază o adevărată pasiune întru cetirea romanurilor, cetește cu mai multă plăcere episódele romantice, cetește superficial, neconsiderând direcțiunea, intențiunea și psihologia operatorilor. Sêu avem sê o cercăm în defectuositatea acestora. Și decă vom scrută, care dintre aceste este cea mai probabilă, va fi cu greu a ne pronunția într'o direcțiune sêu alta, de ore-ce nu putem afirmă cu totă pozitivitatea, că ore între referințele sociali presinte scriitorul se acomodează spiritului și pretensiunilor publicului cetitor, ori vice-versa ?

Aceea însă nu se pôte contestă, că romanurile cu încetul devin niște articoli de speculațiune; direcțiunea și așa numitul „spirit modern“, ce se revêrsă peste romanurile mai recente, conținutul lor adese-ori frivol, ne pun în pozițiune grea și ne impun întrebarea, ore putem da atari opuri în mâinile generațiunii mai tinere ?

Încât pentru caracterul educativ, care după părerea competițiilor zace în „efectul moral“, cea mai principală recerintă a opurilor de soiul acesta — nu mai este, cu puține excepțiuni, validitat. Dar abstrăgînd dela tóte aceste, adese-ori putem esperia, cum nici chiar acele opere, cari corespund tuturor recerintelor, nu pot influința asupra cetitorilor, și astfel intențiunea autorului nu se pôte realisa.

În atari casuri erórea de sigur se comite din partea acestuia.

E greu a scrie la placul tuturor, dar decă scriitorul va consideră, că pentru cine și ce scrie, atunci de sigur n'a prins de condeiu însădar.

Va să dică, la locul prim trebuie să se acomodeze publicului, pentru care scrie, și apoi amésurat cunoștințelor acestuia să aibă 'n vedere: a) alegerea obiectului, b) sulevarea lui.

Tóte operele beletristice tinda sulevă o idee.

Ideia și respective subiectul pôte fi împrumutat din viața reală, ori din o lume ideală, care n'a existat, nici nu există, ci se baséză pe utopie, pe imaginațiunea autorului, care vré să facă impresiune asupra cetitorilor.

Decă intențiunea acésta a lui se realizează și dên-sul a reușit a face impresiune iresistibilă asupra publicului, a-l instrui, a-l îndemna spre bine; acest proces psihologic este a se atribui activității unui efect moral.

Efect moral pôte fi produs direct sêu indirect; d. e. un autor descrie virtutea cu colori vii, arétă succesele ei, și prin acésta procedură îndemna la urmărirea ei; altul se ocupă cu machinațiunile mârșave, cu poltronía unei ființe depravate, pune virtutea în luptă cu reutatea.

La vederea caracteristicilor depravării, espuse în tótă golăciunea lor, apoi vedînd triumful virtuții, cetitorii desprețuind'o pe acea, se vor simți îndemnați spre tot, ce-i pot conduce la acésta.

În ambele casuri lucréză un efect moral, produs pe diferite căi.

Publicul, care a cetit puțin și se ocupă numai cu decurgerea acțiunii, neconsiderând și psihologia ei, care citește superficial, va fi satisfăcut vedînd, că virtutea își are resplata sa, reese totdeuna triumfătoare față de reutate, sêu decă și decade, îndată urmază pedépsa aceluia, care a cauzat acésta.

Din aceste se vede, că la un atare public efectul moral și anume cel direct nu-și va perde efectul.

Nu e așa însă, când cetitorul consideră și realitatea, psihologia acțiunii, de ore-ce nimica nu pôte distrage efectul, ca și cugetul, că tot ce a cetit nu există în lumea reală. Dar apoi când se vede îndemnat la

concluziunea foarte logică, cumcă prin o asemenea tratare ideea virtuții se aduce în legătură cu cea a succesei, ier a depravării cu ceea a pedepsei, și astfel se vede deodată îndemnat la iubirea și urmarirea virtuții numai pentru succes, ier la desprețuirea depravării, reuțaii numai din frica de pedepsă!

În cazul acesta, să fi fost intențiunea autorului ori cât de bună, luându-și subiectul din lumea creată de densus, de sigur nu-și pôte realiza scopul.

Altecum e în realitate, aici nu are loc justiția poetică, care la sulevarea subiectelor luate din o lume ideală trebuie pe deplin validitata; aici există nescari adevăruri vecinice.

Personele, cari duc rol în atari romanuri, nu sânt persoane romantice, viața lor nu e mai mult viață romantică, dar sânt reprezentanții adevărați a evenimentelor și diferitelor referințe sociali, întru cari trăim.

Adevăr vecinic rămâne, că la tot momentul simțim puterea celor nedemni și poltroni; vedem virtutea în luplă continuă cu reutatea și în cele mai multe cazuri o vedem cădând victimă intrigelor demonice; dar chiar această decadentă conține un profund efect moral, care ne dă impuls a rezistă cu mai mare bărbăție și a duce la deplină victorie castitatea, moralul și moravurile bune.

Simțul de amarăciune, ce ne cuprinde tot internul la vederea acestor acțiuni, e semnul despre activitatea unui efect; dar vedând totodată succesele și victoria depravării, o desprețuim, însă ne și irităm, și astfel efectul e duplu.

Din precedentele ușor putem concluda, că subiectele luate din viața reală, și mai cu seamă copile de pe natură, totdeauna produc un efect mai mare, și anume un efect moral indirect

Drept aceea, când autorul scrie pentru un public, care n'a cetit mult s'eu cetește superficial, să tindă la efect moral direct; subiectul s'el împrumute din lumea creată de densus, de ore-ce din realitate puțină materie i stă la dispozițiune pentru așa ceva; apoi considere sulevarea lui și ducerea la deplina valoare a justiției poetice; când însă scrie pentru un public, care știe aprofundă ceea, ce are dinaintea ochilor, sulevarea subiectelor reale nici odată nu-și va pierde efectul.

Și decă va purcede astfel, nu va fi trebuință să ia refugiu la frivolități și la alte estravaganțe moderne, cari de mai ușor atacă simțul de castitate și moralitate, dar nici odată nu vor delectă, nobilită, cu atât mai puțin vor instrui spiritul și inima cetitorilor.

Constantin Groza.

Regele și regina Serbiei.

La 6 I. tr. în capitala Serbiei s'a petrecut un eveniment epocal. Scupeina a proclamat regatul s'erbesc.

În numărul presinte publicăm portretul noiei pă-rechi regești.

Principele Milan s'a urcat la tron în 1868, în niște împregiurări grele. Antecesorul seu fu împușcat. Dar el a fost norocos. Sub el s'a proclamat regatul.

S'a însoat în 1875, cu principesa Natalia. Au un fiu de 5 ani.

Tocmai acuma vine șcirea, că noul rege al Serbiei a plecat să facă vizită pe la curțile europene. Ce este scopul acestor vizite, încă nu se știe. Dar națiunea s'erbă are aspirațiuni înalte. Ea voiește să se estindă, să formeze o țară mai mare. Deja se și vorbește despre o alianță între ea și între Muntenegru.

Ne aflăm în ajunul unor evenimente mari. Și în acele sudo-slavii au să jöce un rol important. Cestiunea orientală s'a transformat în cestiune slavă.

I. H.

Despre căsătorie.

— După *Alfons Karr.* —

Postul mare a trecut, deci ierăș putem să vorbim despre căsătorie.

În Persia mai de mult eră obiceiul ca în cutare și a anului să se țină un tîrg de fete; fetele de mărît se adunau în piața principală și însurății le împresurau. Tîrgul se ncepea cu feta cea mai frumoasă. Se strigă, cine va da mai mult?

Junii bogați cumpérau cele frumoase, cele urite rămăneau fiilor poporului. Baniî adunați din vîndarea celor frumoase se întrebuițau în folosul celor urite și schidole. Atunci apoi nu se mai întrebă, că „cine va da mai mult?” — ci: „cui i trebuie cu adaus mai puțin?” Așa dară omul sărac căpétă și nevastă și bani. Fetele frumoase ajutau să se mărîte și cele urite.

N'ar fi bine, decă obiceiul acesta s'ar introduce și la noi, căci cele frumoase cu greu ș-ar găsi alăția cumpératori, din contra cele urite ar trece toate — pentru zestrea lor.

În genere se pare, că la noi căsătoria iese din ce în ce mai mult din us. Nu me întelegeți rău, onorabile dame! Nici astăzi nu e mic numărul acelor muieri și fete, cari consideră căsătoria drept scop de viață al lor; dar sânt mult mai bătătoare la ochi acele, cari debutăză prelotindene și cari prin lucsul lor atrag atențiunea. Aceste sânt de vină, că nici cele nu se pot mărîtă.

Dar să vedem, ce este cauza că bărbații sânt atât de străini față de viața conjugală? Fetele de meseriași mai toate se mărîtă, căci pentru meseriaș femeia nu este un articol de lux, ci o soție care are să împartă cu el toate bucuriile și greutățile vieții, în lucrul de toate zilele i e spre ajutor, consortă adevărată. Până ce bărbatul agonisește pânea de toate zilele prin munca sa, până atunci femeia îngrigește de ale menagiului, face economii, lucrăză pentru bărbatul ei; o astfel de căsătorie este o însoțire, în care fie-care parte participă conform puterilor sale. Meseriașul cheltuiește mult mai puține parale în căsătorie, decăt până ce a fost holteiu; vestmintele lui se află în ordine și curate, hrana lui e mult mai sănătösă și mai ieftină; cheltuielile produse prin presința femeii sânt recompensate prin înriurirea binefăcătoare a ei și prin activitatea sa dezvoltată prin conducerea menagiului.

În clasa meseriașilor dară nu se aud așa des plîngerile din cauza înstrăinării de căsătorie a tinerilor. Clasele mai inferioare consideră căsătoria și mai necesarie. Să privim poporul! Acolo abiă găsim vr'un holteiu tomatic, de cumva numai acela nu e beiv seu infam, ma și acestia își capetă muieri; nu vom găsi nici fete bētrâne, numai de cumva în tinerețe n'au comis vr'o greșelă.

Numerul în clasele mai înalte, așa dicend în cele culte se nstrăinează omenii de căsătorie. Pentru ce? Căci în timpul de acuma multe femei află necesarie o mulțime de cheltuieli de acele, cari mai de mult treceau în catastihul luxului. Mulți părinți își cresc fetele în speranța, că acele în loteria căsătoriei vor căpétă numărul căștigător. Acești părinți cugetă să suplinescă zestrea prin o educațiune mai complectă; musica, pictura, cunoșcința de limbi sânt acuma trebuințele căsătoriei. Dar se nșelă, căci educațiunea de acuma și talentele aceste reclamă și mai mult zestrea, ma pot să afirm, că o fac chiar indispensabilă.

În timpul de acum nu mai există diferențele de rang atât de hotărâte în vechime, nici clasele privilegiate, cei mai puțin bogați imităză totdeauna pe cei mai bogați, clasa mai înaltă e mămuțită de către clasa de mijloc și astfel nu este mirare, că bărbații se înfioră de căsătorie.

Mai de mult fetele se îmbrăcau mult mai simplu, stofele mai scumpe se potriviău mai cu sémă femeilor măritate. Pentru baluri fetele se îmbrăcau de regulă în alb, și acest îmbrăcămēt alb ca zăpada, curat și ușor, ședea atât de frumos ideilor inocente, curate și virginales; fetițele îmbrăcate în alb și-se păreau ca niște ângeri, pe cari volantele ușore ale stofei fine erau ca niște aripiore. Ele nu-și schimosiau capul cu păr fals, își portau părul propriu, a căror frumusețe se potenția prin câteva fire de flori; la juvaere nici nu cugetau.

Astăzi multe dintre fete îmbracă niște toalete foarte scumpe, nici nu pot să învêț numirea întortocată a acestor stoffe scumpe; aceste toalete se îmbracă odată séu de două ori în sezonul de iernă; sânt și niște stoffe atât de subțiri, cari în o serată séu într'un bal își termină cariera, sora sânt un lustru feeric, pe demință devin o grămadă de zdrențe fără nici un preț; splendoroa acestor vestimente costisitoare se mai înalță și prin petri scumpe, dantele și juvaere.

Bărbații admiră toaletele frumoșe, danțeză mândru pe parchetul luciu al salei cu aceste păpușe înțotonate; dar n'au nici o plăcere să ducă acasă aceste esposițiiuni de juvaere și de croitori, spre a le face consorțiile lor...

... Onorabile dame, nu ve supărați pentru această predică după post! Să me credeți, că nu strică din când în când și o vorbă sincera!

Dacă nu voiti să me credeți inserați în cutare diar următorul anunțiu:

„Nuș fi putut să dau fetelor mele zestre, deci am decis să nu le duc la bal, și din cheltuielile astfel economisate le-am făcut câte o zestrisoră indispensabilă în timpul de acum. Cele trei carnevaluri trecute așa au produs pentru fie-care din fetele mele vr'o două mii de florini!“

Să me credeți, că după acesta insertiune, veți ave o mulțime de pețitori!

Rosa Trandafir.

E c h o.

Doi bētrâni, bărbatul și nevēsta sa, vorbesc séra după mēsă.

— Vom lāsă tot ce avem celui din urmă supra-viețuitor.

— Biet bărbat! me faci să plâng!

— Nu e așa? ne-am înțeles, când unul din noi doi va fi mort, me voiu duce să me așeț la țeră.

*

Un copilaș întrebă pe tatăl seu:

— Spune-mi, taică, ce însemnăză „mofturi“?

— Mofturi, copilul meu, este când mâna ta spune, că me iubeșce și nu pune nasturi la hainele mele.

*

Cineva presintă într'o di, oficiarului stării civile, un copil în etate de 3 ani, pentru a fi înscris în registre... înscrierea nu se făcuse în primele zile ale nașcerii sale.

Oficiarul stării civile, selav al rutinei ce-l năcăruntise, formulă astfel actul de naștere:

„Astăzi, la... din cutare și cutare, s'a născut în legiuită căsnicie, un copil în vērștă de 3 ani.“

*

Doctorul Păcală, acela care crede că diploma de medic nu merge fără o cravată albă, impută unui amic al seu că face abus de lichori.

— Am bēut de când sânt, am șese-deci de ani, și veți sânt foarte sănētos.

— Se pōte, — respunse doctorul Păcală; — dar decă n'ai fi bēut, pōte ai avē acum șapte-deci de ani.

*

Un domn se plângea că n'a găsit încă chibrituri bune. Priveșce, dișe el, trebue să stric dece din ele până ce găseșce unul care să ia foc.

Nu e mai bine atunci, să pui în totdeauna d'o parte fără să le strici, dece chibrituri? p'al un-spre-decelea ai putē atunci să-l aprinzi cu siguranță.

Literatura și arte.

Flori de Golgotha. Modeste încercări poetice de preotul George Flor Sachelarie. Sub acest titlu aflăm, că a eșit la Bucureși un prē frumos volum în tipografia dlui Alesandru Grecescu. Prețul 3 lei. Se află de vândare la librăria Nicolescu în Pasagiul român.

Comedia stelelor se numeșce o feerie într'un act de dl G. Baronzi, eșită la Craiova de sub tēscurile Ralian Samitea. Dl Baronzi este unul din poeții mai vechi, care a publicat câteva lucrări și în foia noastră. Decă vom primi actuala sa lucrare, vom reveni la ea.

Justiția militară română. Acesta e titlul unei colecții de legi, făcută de dl major în armata română St. M. Șoimescu, dr în drept. Un volum foarte imbogățit de adnotațiuni. Prețul unui exemplar e 10 lei.

Tese apărură două în săptămāna trecută la Bucureși: „Lucretiu“, tesă pentru licență susținută la facultatea de litere de dl Ales. Nicolescu; „Alaptarea copiilor“, tesă pentru doctorat în medicină și chirurgie, susținută de dl C. Stancean.

Diastic. „Vocea Doljului“ se numeșce un nou diar apărut la Craiova și care va eși odată pe săptămāna.

Musicalie nouă. La Tāborszky și Parsch în Budapesta a apărut: „Magyar Rhapsodia“ de Fr. Liszt, prețul 1 fl. 50 cr. Autorul a scris și publicat înainte cu 30 ani 15 rapsodii ungureșci, această e continuarea acelora.

C e e n o u ?

Seiri personale. Dl Barbu Constantinescu, decanul facultății teologice din Bucureși, făcēnd o scurtă excursiune prin Transilvania și Ungaria, a petrecut o di și în Oradea-mare. — Dl dr. Ioan Neagoe a eșit din complexul armatei unde eră medic superior în rezervă. — *Arhimandritul Calinescu* din Bucovina a fost invitat de către mitropolitul primat la Bucureși, ca să ia parte la sfințirea mirului. — Dl *Cogalnicean*, a cărui bolnăvire s'a anunțiat în nr. trecut, este în afară de ori ce pericol și merge spre bine. — Dl Gr. *Tocilescu* a plecat în Dobrogea și anume la Igliza lângă Măcin spre a face câteva explorățiuni archeologice.

Academia Română ș-a încheiat sesiunea în săptămāna mare mercuri. A presidiat ēnsuși regele. Secretarul general, dl V. A. Ureche comunică Academiei niște stampe represintând podul lui Trăian, trāmise de colonelul Fălcoian. Dl Barițiu dete cetire raportului general asupra premiilor oferite în acest an. Precum se șcie, doi ēnși fure premiați și anume dl Gr. *Tocilescu*, pentru lucrarea intitulată: „Țeranul Român“ și părintele Ștefaneli pentru „Catechetica“ sa. În urmă secretarului general dete cetire raportului general al activității Academiei din această sesiune. Apoi regele își esprimă mulțămirea pentru lucrările Academiei și declară sesiunea încheisă. Mai însemnām, că Academia a nu-

mit membrii corespunzătorii pe dnii I. Slavici, N. Ganea, A. Vizanti, I. Goldiş, Kanitz (şi nu Kanetz, cum s'a anunţiat în nr. trecut,) ier membru onorar încă pe dl G. Creţian. Academia ş-a rennoit şi biuroul. Dl Sturza a fost ales preşedinte pe trei ani, în locul dlui I. Ghica. Veniturile anuale ale Academiei se urcă la 90,000 lei. Membru ordinar în locul dlui dr. Paul Vasiciu s'a ales escelentul botanist din Transilvania dl Florian Porcius.

Sinódele gr. or. ale dieceselor Arad şi Caransebeş, şi a arhidiecesei Sibiiu, se vor întruni mâne în duminica Tomei. Pentru cei trei ani următori, conform statutului organic, s'au făcut alegeri noue.

Concert de plugari în Peţica-română. Din Curticiu ni se scrie, că a două di de Paşci corul vocal al plugarilor români din Peţica-română, în comitatul Arad, au dat un concert. Acest cor s'a înfiinţat înainte cu trei luni, sub conducerea zelosului plugar Achim Simon din Chiseteu, din comitatul Caraş-Severin. Progresul a fost grabnic. Corul învătă mai întâiu sfânta missă, ce acuma se cântă în cvartet armonios. Mai târziu începă a studia şi cvartete lumeşci, şi rezultatul fu concertul despre care începurăm a vorbi. Corul e micst, numără peste 50 de membrii, între cari şi câteva fete, cari cântă sopranul. Programa fu executată cu succes deplin. A fost şi o declamaţiune, plugarul Dragoş a declamat poesia: „Moş Martin“ de Iulian Grozescu. După sfârşirea concertului urmă o petrecere de joc, care dură până 'n dori. Corespundintele nostru adauge cu bucurie, că nu numai la Peţica, ci şi 'n alte comune rurale din giur s'au înfiinţat asemenea coruri vocale.

Despre muncă şi petrecere a ţinut de curând dl A. Xenopol o conferinţă la Bucureşci, despre care cetim în „Rom.“ următoarele: „După ce a arătat caracterele deosebite ale muncii ş'ale petrecerei, după ce a arătat, că ele împreună constituiesc viaţa, şi după ce a dovedit că munca şi petrecerea cu atât se inobilază cu cât devin mai intelectuale, oratorul a făcut ore-cari aplicaţiuni la ţera noastră. La noi munca este brută, d'o ordine inferiără; de şi sunt profesii inteligente în ţeră, ele nu sunt însă producătoare în adevăratul înţeles al cuvântului. Advocaţii, medicii, funcţionarii, militarii sunt de sigur nişte persoane utile, dar ele nu produc nimic. Singura clasă producătoare în ţera acesta este ţeranul; toate acele clase despre care am vorbit nu pot trăi fără ţeran, pe când ţeranul pôte forte bine trăi fără ele; munca ţeranului însă este brută. Tot astfel şi petrecerile. Ele nu sunt la noi d'o ordine superiără; petrecerile cele mai răspândite în România sunt beţia şi jocul de cărţi, în care inteligenţa nu jică un rol pre însemnat. O ţeră dar care are o muncă brută şi nişte petreceri d'o ordine inferiără, nu pôte fi considerată ca o ţeră înaintată în civilisaţiune. Acesta însă nu e vina noastră, ci a împrejurărilor, căci nu în două-deci de ani se civilisează un popor. E natural că la început, ca copiii se iubim mai mult petrecerea de cât munca, dar cu timpul şi prin voinţa noastră vom trebui să ne obicinuim mai mult cu munca şi mai puţin cu petrecerea.“

Au murit: *Iosif Georgeviciu*, comerciant în Timişoara, la 31 martie, în etate de 26 ani. — *Gavril Ilesiu*, proprietar în Cluş, la 1 aprilie, în etate de 72 ani.

Logogri f

de *Georgina Popa*.

Din următoarele 13 silabe:

ip, limb, ni, ti, gar, lan, ni, urs, mi, a, si, tra, ve, se se formeze 6 cuvinte a căror litere iniţiale cetite de

sus în jos se deie numele unui rege nou; ieră cele finali de jos în sus se deie regalul acelaia.

Cuvintele au următoarea însemnătate:

1. Un ornament arhieresc. 2. Un general pe timpul eteriei greceşci. 3. Numele infernului la s. Părinţi. 4. O servitoare biblică. 5. O cetate antică. 6. Un animal sêlbatic.

Terminul de deslegare e 27 aprilie. Ca totdeuna, şi de asta-dată se va sorti o carte între deslegători.

Deslegarea ghiciturii numerice din nr. 12: „Iuliu, Olio, Sicilia, Ilion, Focis, Violina, Uiu, Livia. Caicus, Ancona, Nicias“.

Literele iniţiale cetite de sus în jos dau numele: „Iosif Vulcan“.

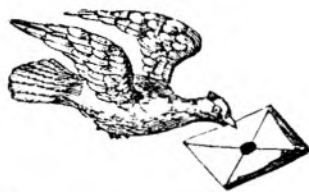
Bine au deslegat-o dómnele şi domnişorele: Emilia Onciu n. Ciavoşchi, Maria Moise, Ana Galan, Iconia Borca, Sofia Pavel, Matilda Popa, Georgina Popa, Eufemia Duma, Sabina Cetăţan, Emilia Martini, Eufrosina Popescu, Maria Crişan, Minodora Micşunescu, Adelaida Florescu, Lucreţia Ardelean, Maria Pop, Emilia Micu, Octavia Groza, Iulia Ursu, şi dnii George M. Zanescu, N. Mirca, I. Muntean.

Premiul l'a câştigat domnişora Ana Galan în Ilvamar.

Călindarul săptămânei.

Diua sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor şi sêrbătorile.	Sorele resare	Sorele apune
Duminica	4	16	Cuv. P. Iosif.	5 3	6 57
Luni	5	17	M. Teod. şi Agat.	5 1	6 58
Martî	6	18	Păr. Eutichie.	5 0	7 —
Mercuri	7	19	Păr. George ep. M.	4 58	7 1
Joi	8	20	Ap. Irodion.	4 57	7 1
Vineri	9	21	Muc. Eupsichie.	4 55	7 4
Sâmbeta	10	22	MM. Terent şi Pomp.	4 53	7 6

Poşta Redacţiunii.

Dlui G. P. în Curticiu. Ve mulţămim pentru împărtaşirea grabnică. Dar sosind în momentul din urmă, numai scurtată am putut s'o publicăm.

Dlui Iason B. A sosit. Salutare!

Dlui A. M. în Cernauti. Ca să ve putem responde, trebuie să şcim întâiu numele acelaia despre care voiţi să scrieti.

Invitare la prenumeraţiune.

Treiluniul prim, januarie-marte, se 'ncheiă cu nrl trecut. Rugăm pe aceia, a căror abonamente espiră atunci şi vreu să aibă foia noastră şi mai departe, să binevoiescă a ne responde preţul de prenumeraţiune. Fără bani nu se pôte trãmite foia nimenuia. Cei ce nu vreu să mai fie abonaţi la foia noastră, sunt rugaţi a ne 'napoiă nrl acesta, ca să-i ştergem din registrul abonaţilor noştri.

Totodată deschidem prenumeraţiune nouă cu următoarele condiţiuni: pe april—dec. 7 fl. 50 cr., pe april—sept. 5 fl., pe april—junie 2 fl. 70 cr.

Mai avem câteva esemplare şi din începutul anului curent.

Editura Familiei.

Proprietar, redactor răspunzător şi editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósyin Oradea-mare. Strada principală nr. 274.